УДК 342.95(477)

Ілля Дмитрович КОРНЄЄВ,
слухач групи Ф1-201м магістратури факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Володимир Олександрович ІВАНЦОВ,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративної діяльності поліції
факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОРЕАЛІЗАЦІЇ ОБМЕЖЕННЯ ПЕРЕСУВАННЯ ОСОБИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Адміністративне затримання та доставлення порушника, які у розрізі діяльності Національної поліції (поліції), поглинаються змістом поліцейського заходу – «обмеження пересування особи», будучи буденним та яскравим втіленням адміністративного примусу, пов'язані з цілою низкою недоліків правозастосування. В свою чергу діяльність поліції як правоохоронного органу нової формації має суворо відповідати принципам: верховенства права, дотримання прав і свобод, законності. Очевидне протиріччя між змістом даних принципів та необхідністю виконання покладених на поліцію завдань зумовлюють потребу або порушення принципів діяльності поліції, або не забезпечення можливості належного виконання завдань щодо захисту правопорядку.

Підстави застосування адміністративного затримання, у тому числі поліцією, викладені у ст. 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення [1] (далі – КУпАП): «з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення». При цьому перелік адміністративних правопорушень, у разі вчинення яких може бути здійснено

© Корнєєв І. Д., 2017

адміністративне затримання, залежно від суб'єкту застосування передбачені ст. 262 КУпАП.

З метою складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено до органу поліції. Таке формулювання закріплено ст. 259 КУпАП. З викладеного випливає, що адміністративне затримання та доставлення порушника як заходи адміністративного примусу дуже схожі один до одного, що безпосередньо випливає з ідентичного формулювання у розрізі мети їх застосування. При цьому ч. 2 ст. 37 Закону України «Про Національну поліцію» передбачено: «Відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально відведених для цього приміщеннях рахується з моменту її фактичного затримання» [2]. Окреслені положення закону часто трактуються як такі, що адміністративним затриманням є будь-яке вилучення особи з місця її перебування.

Натомість детальний аналіз змісту відповідного положення вказує на те, що мова йде про необхідність саме відліку часу утримання особи у кімнаті для затриманих з того моменту, коли особа була фактично затриманою, тобто коли її право на свободу пересування було обмежено. Про це, зокрема, свідчать положення Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затверджених наказом МВС України від 23.05.2017 № 440 [3] (далі – Інструкція). Так, у додатках 17 та 11 до Інструкції передбачено ведення двох документів: Книги обліку осіб, яких поміщено до кімнати для затриманих та Журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених. З аналізу відповідних положень випливає, що адміністративне затримання пов'язано з обмеженням права особи на свободу пересування, тоді як доставлення порушника – ні, адже доставлених прирівняно до відвідувачів та запрошених, у графі 7 журналу передбачено необхідність відображення заходів, ужитих стосовно доставленої особи, серед яких може бути: «відібрання пояснення, складення протоколу тощо». Лише 17 березня 2017 року до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції [4] були внесені зміни, якими запроваджено необхідність відображення

у протоколі про адміністративне затримання часу фактичного затримання особи. Проте такі положення абсолютно не є свідченням того, що діям з доставлення порушника передує його затриманню.

На нашу думку, адміністративне затримання та доставлення порушника уявляється за можливе розмежувати наступним чином. Адміністративне затримання застосовується поліцією та відповідно складається протокол про адміністративне затримання у разі поєднання наступних складових: 1) якщо доставлення порушника застосовано з метою припинення адміністративного правопорушення; 2) адміністративне правопорушення, що вчинено особою, віднесено до переліку відповідних проступків, у разі вчинення яких поліцією може бути застосовано адміністративне затримання згідно ст. 262 КУпАП. Наприклад, якщо поліцейський не може скласти протокол про адміністративне правопорушення на місці його вчинення, якщо складення протоколу є обов'язковим, через погодні умови, відсутність даних про особу-порушника (у разі не віднесення адміністративного правопорушення до ст. 262 КУпАП), то він має право доставити порушника в поліцію, при цьому адміністративне затримання не застосовується (протокол не складається).

Підсумовуючи викладене, можемо констатувати: якщо адміністративне правопорушення, яке вчиняє особа, (наприклад, дрібне хуліганство,) потребує його припинення у тому числі шляхом її доставлення до органу поліції, а також необхідно встановити особу (забезпечити провадження у справі про адміністративне правопорушення згідно ст. 260 КУпАП) застосовується адміністративне затримання (відповідно складається протокол про адміністративне затримання). Не можна вважати затриманням ситуацію при якій особа прибуває до службового приміщення разом з поліцейським не через фізичний примус чи підкорення наказу, а висловивши добровільну згоду у відповідь на запрошення прослідувати до органу поліції для складення протоколу про адміністративне правопорушення, з'ясування обставин справи тощо, адже описана ситуація загалом відповідає змісту доставлення порушника. Застосування до особи спеціальних засобів, а саме спеціальних засобів

обмеження рухомості за будь-яких обставин є затриманням (чи то адміністративним затриманням) особи.

В свою чергу, потреби сьогодення обумовлюють необхідність підходу до трактування норм Закону України «Про Національну поліцію» та КУпАП таким чином, відповідно до якого строк адміністративного затримання має обчислюватися з моменту, коли особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд з уповноваженою посадовою особою (поліцейським), або у визначеному нею (ним) місці. Для цього патрульні, які доставляють особу, що є затриманою, до приміщення поліції, повинні складати рапорт, де має бути відображено час «фактичного затримання особи» (висунення наказу чи застосування сили). Саме цей час має бути відображений у протоколі про адміністративне затримання та книзі обліку осіб, яких поміщено до кімнати для затримання, що потребує внесення відповідних змін до Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. Дод. до № 51. Ст. 1122.

2. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 40–41. Ст. 379.

3. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : наказ МВС України від 23.05.2017 № 440. *Офіційний вісник України.* 2017. № 56. Ст. 19.

4. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. *Офіційний вісник України.* 2015. № 99. Ст. 201.

Одержано 27.10.2017